

گروه آموزشی هنر اسلامی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته هنر اسلامی گرایش سفال و سرامیک

عنوان: بازنمایی تصویر زن بر سفال اسلامی ایران از قرن اول هجری تا پایان قرن ۱۴ هجری
استاد راهنمای اول: دکتر عباس اکبری
استاد راهنمای دوم: دکتر ابوالقاسم دادور
دانشجو: خاطره دهقان
بهمن ماه ۹۳
واژه های کلیدی: سفال اسلامی، تصویر زن، بازنمایی، تصویر ماهگون، سفالینه لعاب دار.
چکیده:

سفال ایران در دوره ی اسلامی، بستری مناسب برای ارائه ی گستره ای وسیع از نقوش و تصاویر بوده و به همین سبب به گنجینه ای غنی از نقوش مبدل شده است. تصاویر انسانی بر سفال، همواره موضوعی رمزآلود و تامل برانگیز بوده و در این میان، بازنمایی تصویر زن، به واسطه ی حضور در مرزی میان آرمان و واقعیت، اهمیتی دوچندان یافته است. پژوهش پیش رو، به مطالعه، پیرامون بازنمایی تصویر زن بر سفال اسلامی ایران از قرن اول تا چهاردهم هجری قمری پرداخته و هدف اصلی آن، رهیافت به سوی پاسخ، به این پرسش اساسی است که سفال ایران در دوره ی اسلامی، به عنوان رسانه ای هنری، تا چه میزان در بازنمایی نزدیک به واقعیت از زن موفق بوده است. در این راستا با مطالعه ی بازنمایی تصویر زن بر سفال اسلامی ایران، در سه مقطع تاریخی، مشتمل بر قرون اول تا پایان چهارم هجری، پنجم تا پایان نهم هجری و دهم تا چهاردهم هجری قمری، به بررسی مضامین صحنه ها و موقعیت ها با حضور زن بر سفال، در هر یک از این مقاطع و قیاس آن با وضعیت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی زنان در آن عصر پرداخته شد. نگاهی موشکافانه به نتایج این قیاس، وجود مولفه هایی تاثیرگذار بر فرایند بازنمایی را به اثبات رسانید. سه مولفه ی تخیل هنرمند، گفتمان مسلط بر جامعه (گفتمان حاکمیت) و واقعیات اجتماعی، به عنوان سه راس مثلثی مسلط بر فرایند بازنمایی، هر سه در هر یک از این مقاطع، بیش و کم، نقشی موثر در روند و چگونگی بازنمایی ایفا می کردند. این پژوهش ماهیتی بنیادی داشته و به روش کتابخانه ای از نوع اسنادی - تاریخی انجام پذیرفته است و نتایج حاصل از آن نشان می دهد که در دو مقطع تاریخی، اول، قرن پنجم تا نهم هجری، مقارن با حکومت اقوام ترک نژاد و مغول و دیگری در قرن سیزده تا چهاردهم هجری مصادف با عصر حکومت ناصرالدین شاه قاجار و در محدوده ی وقایع مشروطه، تصویر زن بر سفال، با فاصله گرفتن از بازنمایی آرمانی، به سمت واقعیت حرکت کرده و در سایر قرون، این بازنمایی با غلبه ی جنبه ی آرمانی و استعاری همراه بوده است.